**JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA**

**BARAZA LA MITIHANI**

**MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A**

**680** **UALIMU ELIMU YA AWALI**

**Muda: Saa 3.** **MAJIBU** **Mwaka: 2009**

---

**Maelekezo.**

1. Karatasi hii ina sehemu **A**, **B** na **C.**
2. Jibu maswali **yote** katika sehemu **A** na maswali **mawili (2)** kutoka katika kila sehemu **B** na **C.**
3. Sehemu A ina alama 40, sehemu B na C kila moja ina alama 30.
4. Simu za mkononi **haziruhusiwi** katika chumba cha mtihani.
5. Andika **namba yako ya mtihani** katika kila ukurasa wa kijitabu chako cha kujibia.

maktaba.tetea.org
TETEA


Find this and other free resources at: https://maktaba.tetea.org

***Prepared by Maria Marco for TETEA***

1. Eleza maana ya uangalizi wa karibu kwa watoto wa Elimu ya Awali.

Uangalizi wa karibu ni hatua ambayo mwalimu anakuwa makini kumtazama mtoto wakati wa shughuli zote ili kuhakikisha usalama na maendeleo yake. Hii inahusisha kuangalia tabia, mabadiliko na mahitaji ya mtoto bila kumwacha bila msaada.

Uangalizi wa karibu humwezesha mwalimu kugundua mapema changamoto zozote zinazoweza kumpata mtoto kama matatizo ya afya, tabia au ujifunzaji. Ugunduzi wa mapema huwezesha kuchukua hatua haraka.

Uangalizi wa karibu humsaidia mwalimu kutoa mwongozo wa papo kwa hapo wakati mtoto anafanya kosa au anahitaji msaada. Hii humsaidia mtoto kujifunza kwa vitendo na kwa usahihi.

Uangalizi wa karibu unajenga uhusiano wa kuaminiana kati ya mtoto na mwalimu kwa kuwa mtoto anajisikia kuwa yupo chini ya uangalizi unaomlinda na kumaliza hofu.

2. Toa hoja nne zinazoonyesha umuhimu wa kufundisha watoto namna ya kushirikiana.

Kuwafundisha watoto kushirikiana humsaidia kujenga stadi za kijamii kwa kuwa wanajifunza kutatua matatizo pamoja. Hii huongeza uwezo wao wa kufanya kazi za kikundi.

Kushirikiana kunawasaidia watoto kujifunza kuvumilia na kusubiri zamu. Uvumilivu ni stadi muhimu kwa maisha ya baadaye.

Kushirikiana kunawapa watoto nafasi ya kujenga urafiki na mahusiano mazuri na wenzao. Urafiki huongeza furaha ya mtoto na kupunguza upweke.

Kushirikiana kunamjengea mtoto uwezo wa kuelezea mawazo yake kwa heshima na kusikiliza mawazo ya wengine. Hii huongeza uwezo wa mawasiliano.

3. Eleza kwa kifupi athari za msongo wa mawazo kwa mtoto mdogo.

Msongo wa mawazo humfanya mtoto kukosa utulivu na kuonyesha tabia kama kulia mara kwa mara au kukataa kushiriki shughuli. Hii inaathiri ukuaji wa kihisia.

Msongo wa mawazo unaweza kumfanya mtoto kupoteza uwezo wa kuzingatia masomo. Mtoto aliyesongwa hushindwa kufuatilia maelekezo.

Msongo wa mawazo huathiri usingizi wa mtoto na kumfanya kuwa mchovu. Uchovu hupunguza uwezo wake wa kucheza na kujifunza.

Msongo wa mawazo unaweza kujitokeza kwa mtoto kupitia matatizo ya tumbo au kukosa hamu ya kula. Hii inaathiri ustawi wa mwili.

4. Bainisha mambo manne ambayo mwalimu anatakiwa kuyazingatia wakati wa kuandaa hadithi za kufundishia.

Mwalimu anapaswa kuhakikisha hadithi ina ujumbe unaowafundisha watoto maadili kama uaminifu, heshima na huruma. Ujumbe huu hujenga tabia njema.

Hadithi lazima iwe fupi na rahisi ili watoto waweze kuielewa kwa umri wao. Ufupi hurahisisha kujifunza.

Mwalimu anahitaji kutumia lugha rahisi na inayofaa umri wa mtoto. Lugha ngumu huwafanya watoto kupoteza umakini.

Hadithi inapaswa kuwa na picha au vielelezo vinavyoendana na matukio yake. Picha humsaidia mtoto kuelewa na kukumbuka.

5. Toa maelezo mafupi ya faida za kuwashirikisha watoto katika kupanga shughuli za kila siku.

Kuwashirikisha watoto katika kupanga shughuli humwongeza mtoto kujiamini kwa kuwa anajiona ana mchango katika maamuzi ya darasa. Kujiamini humjenga kisaikolojia.

Shughuli hii humfundisha mtoto kuchukua wajibu kwa kutimiza majukumu aliyopangiwa. Wajibu humlea kuwa mtu anayewajibika.

Kuwashirikisha watoto kunawafanya kuelewa mpangilio wa siku. Hii huongeza uwezo wa kufuata ratiba.

Shughuli hii humfundisha mtoto stadi ya kujadili na kutoa maoni. Hii huongeza uwezo wake wa kuwasiliana.

6. Chunguza vyanzo vinne vya migogoro kati ya watoto na jinsi mwalimu anavyoweza kuwasaidia kuitatua.

Migogoro inaweza kutokea kutokana na kugombea vifaa vya kuchezea. Mwalimu anaweza kutatua hili kwa kuweka kanuni za kushirikiana na kusubiri zamu.

Migogoro inaweza kutokana na tofauti za mitazamo kuhusu mchezo. Mwalimu anaweza kuwasikiliza na kuwaongoza kukubaliana kanuni zinazofaa.

Migogoro inaweza kutokana na mtoto kutokujua jinsi ya kueleza hisia zake. Mwalimu anaweza kumfundisha namna ya kusema anachohisi bila kupigana.

Migogoro inaweza kutokana na wivu au ushindani. Mwalimu anaweza kutumia michezo ya ushirikiano kupunguza tabia hizi.

7. Eleza kwa ufupi namna mwalimu anavyoweza kutumia mazingira ya nje kama darasa mbadala.

Mwalimu anaweza kutumia bustani au uwanja kufundisha watoto kuhusu mimea, wadudu na mazingira. Uzoefu wa moja kwa moja huongeza uelewa.

Mwalimu anaweza kutumia mawe, mchanga au majani kama vifaa vya kujifunzia. Vifaa vya asili huwafanya watoto wawe wabunifu.

Mwalimu anaweza kuwafundisha watoto stadi za mwili kama kuruka na kupanda kwa kutumia vifaa vya nje. Hii huongeza ustawi wa mwili.

Mwalimu anaweza kuhamisha masomo kama hesabu na lugha katika mazingira ya nje. Hii hufanya somo lionekane la kuvutia.

8. Toa hoja nne zinazoonyesha uhusiano kati ya lishe bora na uwezo wa ujifunzaji.

Lishe bora humsaidia mtoto kuwa na nguvu za kushiriki kikamilifu katika masomo. Mtoto mwenye afya hushiriki kwa umakini.

Lishe bora huongeza uwezo wa kuzingatia kwa kuwa ubongo unapata virutubisho muhimu. Mtoto hushika mambo kwa urahisi.

Lishe bora humsaidia mtoto kuwa mtulivu na mwenye ustahimilivu darasani. Utulivu ni muhimu kwa ujifunzaji.

Lishe bora huongeza kinga ya mwili na kupunguza magonjwa. Afya njema humwezesha mtoto kutozikosa siku za shule.

9. Eleza faida za kutembelea jamii za karibu katika kukuza uelewa wa mtoto.

Kutembelea jamii humsaidia mtoto kuelewa kazi mbalimbali kama ufundi, kilimo au biashara. Uelewa huu humjenga kijamii.

Ziara zinawafanya watoto kuona matumizi ya maarifa wanayojifunza darasani. Hii huongeza uhusiano wa masomo na maisha halisi.

Kutembelea jamii huongeza udadisi kwa kuwa mtoto huona vitu vipya. Udadisi humsaidia kuuliza maswali.

Ziara hujenga mahusiano kati ya shule na jamii. Mahusiano haya huongeza ushirikiano.

10. Eleza jinsi mwalimu anavyoweza kutengeneza vifaa vya kufundishia kwa kutumia vitu vilivyopo jirani.

Mwalimu anaweza kutumia mabaki ya karatasi au magazeti kutengeneza kadi za maneno. Hii hupunguza gharama.

Mwalimu anaweza kutumia chupa za plastiki kutengeneza ala za muziki kama vinanda vidogo. Ubunifu huu humvutia mtoto.

Mwalimu anaweza kutumia mawe, vijiti na majani kupata vifaa vya maumbo. Hii humsaidia mtoto kujifunza kwa kutumia mazingira.

Mwalimu anaweza kutengeneza mipira kwa kutumia makopo au nguo za zamani. Hii huongeza rasilimali.

11. Eleza kwa kina mchango wa tathmini ya tabia katika kuboresha mpango wa ujifunzaji.

Tathmini ya tabia humsaidia mwalimu kugundua tabia zinazoathiri ujifunzaji wa mtoto kama kujitenga au kupenda ugomvi. Ugunduzi huu humwezesha kuchukua hatua.

Tathmini ya tabia humsaidia kupanga mbinu maalumu za kuimarisha tabia nzuri kama kutumia pongezi au majukumu madogo. Hii huongeza maendeleo ya mtoto.

Tathmini humsaidia mwalimu kuwasiliana na wazazi kuhusu mwenendo wa mtoto. Ushirikiano huu huongeza mafanikio ya mpango wa ujifunzaji.

Tathmini pia humsaidia mwalimu kubadilisha mazingira ya darasa kama kupunguza msongamano ili kuzuia tabia zisizofaa. Hii huongeza utulivu.

12. Kwa kutumia hoja tano, eleza jinsi mahusiano bora kati ya walimu na wazazi yanavyoongeza ustawi wa mtoto.

Mahusiano bora humwezesha mzazi kufahamu maendeleo ya mtoto. Taarifa hizi humsaidia mzazi kupanga msaada unaofaa.

Mahusiano mazuri humsaidia mwalimu kuelewa tabia na historia ya mtoto. Uelewa huu humsaidia kupanga somo linalolingana na mtoto.

Mahusiano bora hurahisisha kutatua changamoto za mtoto kwa haraka. Mwalimu na mzazi wanaposhirikiana, changamoto hupungua.

Mahusiano haya humfanya mtoto kujisikia kuwa na watu wanaomjali. Kujisikia kupendwa humsaidia kujifunza.

Mahusiano bora hujenga mazingira ya kutia moyo kwa mtoto. Hii huongeza ujasiri wake.

13. Eleza changamoto zilizopo katika kubuni vifaa vya kufundishia na toa hatua za kuzitatua.

Changamoto ya kwanza ni ukosefu wa rasilimali za kutengenezea vifaa. Hii huathiri upatikanaji wa vifaa vya ubora mzuri.

Changamoto ya pili ni kukosa muda wa kutosha wa mwalimu kutengeneza vifaa. Mwalimu akiwa na kazi nyingi hushindwa kubuni vifaa.

Changamoto ya tatu ni ukosefu wa ujuzi wa kubuni vifaa. Baadhi ya walimu hawajafundishwa mbinu sahihi.


Find this and other free resources at: https://maktaba.tetea.org

***Prepared by Maria Marco for TETEA***

Changamoto ya nne ni uharibifu wa vifaa kutokana na matumizi ya mara kwa mara. Hii hupunguza muda wa matumizi.

Hatua ya kwanza ni kutumia rasilimali za asili zinazopatikana kirahisi ili kupunguza gharama. Hii huongeza upatikanaji wa vifaa.

Hatua ya pili ni kupanga muda maalumu wa walimu kujifunza na kutengeneza vifaa pamoja. Hii huongeza ubunifu.

Hatua ya tatu ni kufundisha walimu mbinu rahisi za kutengeneza vifaa. Mafunzo haya humwezesha mwalimu kuwa mbunifu.

Hatua ya nne ni kuhifadhi vifaa vizuri baada ya matumizi. Hii huongeza muda wa matumizi.

14. Andaa shughuli ya ufundishaji inayolenga kuwafundisha watoto kutambua rangi nne kwa kutumia vitu vya mazingira.

Shughuli inaweza kuanza kwa kuonyesha vitu vyenye rangi kama majani ya kijani, mchanga wa kahawia, mawe meupe na maua mekundu. Hii huwafanya watoto kuona tofauti za rangi.

Watoto wanaweza kupewa kazi ya kuchagua vitu vya rangi fulani kutoka nje. Hii huwasaidia kutambua rangi kwa vitendo.

Mwalimu anaweza kuwaongoza watoto kupanga vitu kulingana na rangi. Mpangilio huu huongeza uelewa.

Shughuli inaweza kuhitimishwa kwa kuimba wimbo wa rangi. Wimbo husaidia kukumbuka.

15.Eleza misingi ya kupanga shughuli ya kuhesabu kama mchezo.

Msingi wa kwanza ni kutumia vifaa vinavyovutia kama mawe, mipira midogo au vipande vya mbao. Vifaa hivi huongeza hamasa.

Msingi wa pili ni kuunda mchezo unaohitaji mtoto kuhesabu ili kushinda. Hii humjenga mtoto bila kumchosha.

Msingi wa tatu ni kumpa mtoto uhuru wa kushiriki kwa kasi yake. Uhuru huu humwezesha kufurahia mchezo.

Msingi wa nne ni kuongeza pongezi ili kumtia moyo mtoto. Pongezi humfanya ajitahidi zaidi.

16.Eleza kwa undani namna mwalimu anavyoweza kutumia picha kukuza uwezo wa kutunga simulizi.

Mwalimu anaweza kuonyesha picha moja kwa watoto na kuwauliza waeleze wanachoona. Hii huanzisha mchakato wa kutunga hadithi.

Watoto wanaweza kuulizwa kutabiri kinachoweza kutokea baada ya tukio lililo kwenye picha. Utabiri huu huongeza ubunifu.

Mwalimu anaweza kuunganisha picha kadhaa na kuwaomba watoto kuelezea matukio kwa mpangilio. Hii huwasaidia kutengeneza simulizi lenye mwanzo, kati na mwisho.

Mwalimu anaweza kutumia picha zinazohusu maisha ya mtoto ili kumfanya ajihusishe zaidi. Utambulisho huu huongeza hamasa ya kutunga hadithi.